२२ संस्कृत

याशिक

विधि: प्रयोग - १ भाग

पुरश्चरण विधि

" Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai. "

॥श्रीगणेशाय नः॥ श्रीलाव्ठसाकांतप्रसन्न॥
प्रपंचसारे॥ अथ यस्त्वक्षरलक्षं गायत्रीं संयतात्मे
को जपेच्च॥ जुहुयात्पायसघृततिलदूर्वाभिर्दुग्ध
तरुसमिद्भिरपि॥ एकैकं त्रिसहस्रं मे [redacted] मंत्री
समभिष्टसंहृयेप्सुकाये॥ अक्षरसहस्रसंख्यं मुख्य
तरेः कैवलैस्तिलैर्जुहुयात्तर॥ दुरितोच्छेदनाविष
ये मंत्री दीर्घायुषे चाविनाद समातेः॥ आयुःकामो जु
हुयात्पायस हावुराज्य केवैलाज्येष्ठा दूर्वाभिः
सतिलाभिः सर्वैस्त्रिसहस्रसंख्यकं मंत्री॥ अथ
पुत्रिमधुरासिक्तैर रुणोर्जुहुतू॥ सरोरुहैर युतं॥

" Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan Mumbai. "

नष्टश्रीरपि प्रभृयो भवति मनोज्ञं मंदिरं लक्ष्म्याः॥
अन्नाद्यर्थं तेरपि पालाशो ब्रह्मवर्चसेजुहुयात्॥
सर्वैरेतैर्जुहुयात् सर्वफलाप्त्यै द्विजेश्वरो मतिमान्॥ अक्षरसमसंख्या निलक्षा पि यस्यां क्रियायां च तुर्विंशतिरिति याव त्॥ घृतं तिलास्तमकमेकं हविः सुरै रुक्तं त्यारिशिद्या चेत्यंतामेकं वाक्यं॥ विशदमतिरिति ध्यानं तत्पुजयाभ्यो घृतं हविरि त्यर्थः॥ हविराज्यात्मकमेकं हविः॥ हविरोदनः॥ अन्नाद्यर्थमपीति ब्रह्मक्रमोपि॥ पालाशो पुष्पैः॥ शाखदा तिलकेपि॥ व्याहृतित्रयसं

पुरश्चरणाय गायत्रीं दीक्षितो जपेत् ॥ नत्वा लक्षं विधानेन
भिक्षाशी विजितेंद्रियः ॥ क्षीरोदनतिलान्दद्या
त् क्षीरद्रुमसमिद्वराः ॥ अश्वत्थोदुंबरप्लक्षवटाः क्षी
रद्रुमाः स्मृताः ॥ पृथक् सहस्त्रत्रितयं जुहुयान्मं
त्रसिद्धय इति ॥ शतं त्यक्त्वा सहस्राणि मंत्रवि
ज्जुहुयात्तिलैः ॥ सर्वपापविनिर्मुक्तो दीर्घमायुः
स विंदति ॥ आयुषे साज्यहविषा केवलेनाथ स
र्पिषा ॥ दूर्वाभिः क्षीरसिक्ताभिर्मंत्री जुहुयात्त्रिसहस्रकं ॥
अरुणैस्त्रिमध्वक्तैर्जुहुयादयुतं ततः ॥ महालक्ष्मी

॥२॥ र्भवितस्य षण्मासाभ्यंतरे संशयः॥ अस्मच्छ्रियेप्र
शुद्ध्यात् प्रसूते अस्मल्लरक्षजेरिति॥ अस्मल्लवक्षः
पलाशाः॥ अत्रापि त्रिमध्यकेरित्यनुषंगः॥ इति
गायत्रीपुरश्चरणविधिः॥ अथ गायत्रीपुरश्च
रणप्रयोगः॥ तत्र देशकालौ स्मृत्वा करिष्यमाणा
गायत्रीपुरश्चरणोपकारसिध्यर्थे मुकशर्मणो
ऽहं श्रयानंत्यातिनिधित्वेन कृच्छ्रत्रयं अमुकप्रत्या
म्नायेनाचरिष्ये॥ इति संकल्प्य होमजपदानाद्यं ॥२॥
न्यतरप्रत्याम्नायेन विधिनाचरेत्॥ स्वकर्ते

Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai, " Joint project "

केदु अमुकशर्माहं कृच्छ्रसादिवदेग्रो ३ वमगेष्य
हं॥ तदंतेमुकशर्मणोगायत्रीपुरश्चरणांगेन
कृच्छ्रत्रयानुष्ठानेनअधिकारसिद्धिरस्त्विति ब्रा
ह्मणानुज्ञातिवदेग्रो ॥ते च अधिकारसिद्धिरस्त्व
ति वदेयुः॥ ततोमुकशर्मणोमुकाख्या करिष्य
माणगायत्रीपुरश्चरणपूर्वांगत्वेन विहितंगायत्र्या
दिजपं करिष्य इति संकल्प्य सप्रणवव्याहृतिगाय
त्र्याअयुतजपं कृत्वा॥ आपोहिष्ठेति सूक्तं ॥ ततोन्वि
न्द्रमिति तिस्रः ऋतंच सत्यं चेति सूक्तं स्वस्तिनइ

" Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai. "

॥३॥ त्याद्याःस्वस्तिमतीःस्त्वादिष्ठयेत्याद्याःपावमानीश्च
सर्वाजपेत्॥प्रत्येकंदशवारंअंतेतत्सवितुरित्य
स्यास्य च आचार्यमर्षिविश्वामित्रंतर्पयामिगा
यत्रीछंदस्तर्पयामिसवितारंदेवतांतर्पयामिइति
तर्पयित्वारुद्रंनमस्तेरुद्रमन्यवइत्यादिनिरुद्रसू
क्तानिजपेत्॥ततःशुद्धतेस्नात्वाततःपवित्रपाणिराच
म्यप्राणानायम्यदेशकालौसंकीर्त्यमुकशर्म
णोश्रीह्लन्यास्यसकलपातकक्षयद्वाराश्रीपरमे
श्वरप्रीत्यर्थंतद्दशांश्याचतुर्विंशतिलक्षजपात्म ॥३॥
कंगायत्रीपुरश्चरणंश्राल्पद्वाराकरिष्ये॥तदं

गत्वेन स्वस्तिवाचनं मातृकापूजनं नांदिश्राद्धं आ
पकं वरणं यथाविभवं तत्पूजनं च करिष्ये इति संक
ल्पगणेशपूजनादि नांदिश्राद्धांतं कुर्यात् ॥ प्रजापति
रित्यस्य स्थाने सवितापीयतामिति विशेषः ॥ ततो
गुर्वाज्ञया क्रियमाणे पुरश्चरणे जपकर्तारं त्वां वृणे
इति प्रत्येकं वरणं कृत्वा यथाविभवासनवस्त्रा
लंकारचंदनादिभिः पूजयेत् ॥ ततएकेकोब्राह्म
णः शुद्धदेशे कुशाद्यासनं उपविश्य पवित्रपाणि
राचम्य प्राणानायम्य देवतां प्रार्थयेत् ॥ सूर्यः सो

॥४॥ मो यमः कालः संध्ये भ्रत्वान्यहः क्षपा॥ पवनो दिक्श
नि ऋभिरा काश्चो खेचरामराः॥ शाल्लग्रा सनमा
स्थाय कल्पध्वाभिहसं निधिभिति॥ ततो देश
कालौ संकीर्त्य जपं संकल्प्य गुरवे नमः गणपत
ये नमः दुर्गायै नमः [illegible]यो नम इति नत्वा त्रिः प्रा
णानायम्य ऋष्यादि [illegible] ष्यादिन्यास कर
न्यास षडंगन्यासान्वक्ष्यमाणरीत्या कृत्वा जपमा
लां वक्ष्यमाणरीत्या संस्कृतां पात्रे निधाय दक्षिणेन ॥९॥
संप्रोक्ष्य॥ ॐ मां माले महामाये सर्वशक्तिस्वरूपि

Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

पि ।। चतुर्वर्गस्त्वयि न्यस्तस्तस्मान्मे सिद्धिदा भ
वेति संप्रार्थ्य ।। ॐ अविघ्नं कुरु माले त्वमिति ।। ना
मादाय स्वतंत्रदेवतो सवितारं ध्यायन्हृदयसमी
पे मालां धारयन्मध्यमांगुलिमध्यपर्वणि नि
योज्य गात्रः प्रात्या र[illegible] पावा रत्या मध्यंदिना
वधि जपेत् ।। अतिन्तरायो सा हृत्प्रहरत्रयावधि
जपित्वा ।। अंते पुनः प्रणवमुच्चार्य त्वं माले सर्वे
देवानां प्रीतिदा शुभदा भव ।। शिवं कुरुष्व मे भद्रे
यशो वीर्यं च सर्वदा इति शिरसि मालां निधाय

" Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai. "

त्रिःत्राचान्य नायम्योक्त न्यास त्रयंकृत्वा जपमीश्वरार्पणं कुर्यात् ॥ एवं जपे समाप्ते च गृह्योक्तविधिनाग्निं प्रतिष्ठाप्य ध्यात्वा गृहावाहनादि के लत्रास्थापनां तं कृत्वा चक्षुषी आज्येने संतआदि त्यादि नवग्रहादि नकादि जातियत्सभि दाऊतिभिश्व वो
नि भि राज्याऊतिभिश्चामुकसंख्याभिरिस्ये कवं लोकपालांनदेवतान्वाधानंकृत्वा त्रप्रधानं सावितारंच चतुर्विंशतिसहस्त्र केवलतिलाऊतिभि स्तावतीभिईर्वाऊतिभिस्तावतिभिर्घृताऊतिभिस्ताव ॥५॥

तीर्थैः क्षीरकुंभसाभिदा(?)रुभिरभिषेकं गोत्रेयोत्या

दि कालेचरूपायससलिलैः सहाज्यपर्यग्निकरणं

यथान्वाधानकाल इदं सवित्रादिभ्यो नममहदस

वित्रेनममेत्ये वंत्यागः॥ दूर्वासमिधां दधिमध्वं

जनं कार्यं॥ होमे व्याहृति रहिता सव्रपावास्वा

हांता गायत्री दूर्वात्रयस्यैक आहुतिः॥ क्षाले बलि

दानानि॥ समुद्रज्येष्ठे त्यादिमंत्रैरभिषेकं तेष

त्येकं धेनुनिष्क्रयसंकल्पः॥ ततो विसर्जनादि आ

चार्य भोजनसंकल्पांतमीश्वरार्पणं कुर्यात्॥ इति

" Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai. "

॥६॥

होमे समाप्ते जले देवं सपूज्य होमसंख्या दशांशे
न गायत्र्यं ते सवितारं तर्पयामीति तर्पणं कार्यं १
तर्पण दशांशेन गायत्र्यं ते आत्मानमभिषिंचा
मि नम इति कुंभमुद्रया मूर्धन्यभिषेकः का
र्यः ॥ होम तर्पणाभिषेकाणां मध्ये यदेव न संभ
वति तत्स्थाने द्विगुणो जपः कार्यः ॥ ततो भिषेक
संख्या दशांशेन ब्राह्मणान् भोजयेत् २ ॥ ततो ब्रा
ह्मणान् दक्षिणाभिः परितोष्याशिषो गृहित्वा पु
रश्चरणं संपूर्णमस्त्विति वाचयित्वेश्वरार्पणं कुर्यात् २

आरंभप्रभृतियावद्दूसमाप्तिकर्ता ब्राह्मणैः
सहहविष्यंष्याशी सत्यवाग्ध्यः शायीभवेत्
यज्ञायत्त इति शिवसंकल्पमंत्रान्नित्यः पठि
त्वा प्रस्य हं शायी तेन पुरश्चरणपात्रयोगः॥ विश्वा
मित्राय ऋषये नमः शिरसि॥ गायत्रीछंदसे नमः
मुखे॥ सवित्रे देवतायै नमः हृदये॥ इति ऋष्यादि
न्यासः ॐ तत्सवितुः अंगुष्ठाभ्यां नमः॥ वरेण्यं
तर्जनी० भर्गो देवस्य मध्यमा० धीमहि अनामि०
धियोयोनः कनिष्ठि० प्रचोदयात् करतलकरपृष्ठ०

Joint project of The Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

॥७॥ एवं हृदयादिषडंगन्यासः॥ अथ भाण्डसंस्कारः॥
कुशोदकसहितैः पंचगव्यैर्मालांप्रक्षाल्य॥ ॐ अं
आं इं ईं इत्यादीनि क्षंतं इत्यंतानि मातृकाक्ष
राण्यश्वत्थपत्रे संस्थापित मालायां विन्यस्य॥ ॐ
सद्योजातं० नमः॥ भवेभवे० नमः॥ वामदेवाय०
नमः॥ ॐ अघोरेभ्यो० रुद्रेभ्यः॥ ॐ तत्पुरुषाय० प्र
चोदयात्॥ ॐ ईशानः० शिवोम्॥ इति पंचमंत्रा
न्‍जपित्वा॥ एतेषां मध्ये प्रथमेन पंचगव्येन स्त्री
तजलेन मालां प्रक्षाल्य द्वितीयमंत्रेण चंदनादिना

विद्वष्य ॥ तृतीयेनमात्लांधूपर्यित्वाचतुर्थमंत्रे
णचंदनवस्त्रयादिनालेपर्यित्वापंचमंत्रेणाग्र
तिमभिधान्त्रातवारमभिमंत्रयेत् ॥ अघोरेभ्यइति
मंत्रेणमेलंशातवारमभिमंत्रयेत् ॥ ततएतैरे
वपंचाभिर्मंत्रैः पंचोपचारैर्मालांइष्टदेवतावत्
संपूयेत् ॥ इतिमालासंस्कारः ॥ इतिचतुर्विंशति
लक्षजपात्मकंपुरश्चरणंमंत्रकोशादावुक्तं ॥ पा
रिजातेदाहृते ऋग्विधानेतुअथवेदादिगीता
याःत्रासादजननेविधिं ॥ गायत्र्याः संप्रवक्ष्यामि

the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai. " Joint project of

॥८॥ धर्मकामार्थमोक्षदं ॥ माध्यो न्हे मित ऋतु कूर्मो नीत्रिः स्त्ना
नार्चन तत्परः ॥ जपे ल्लक्षत्रयं धीमान्न नान्यद्दज्ञानस
क्रियानुति ॥ त्रिलक्षं पुरश्चरणमुक्तं ॥ कलामुक्तसंख्या
चतुर्गुणो जपो विहितः ॥ अतो द्वादशलक्षैः पुर
श्चरणं भवति ॥ तत्र संकल्पा रूसथै वोद्यः ॥ द्वाद
श लक्ष जपात्मकं पुरश्चरणं करिष्य इति सवि
तारं द्वादशसहस्राति लाहुतिर्भितिलैश्च ॥ इति
श्रीमदनदत्तदेवीये तिथिको स्मभेगहणप्रकर
णे गायत्रीपुरश्चरण विधिः ॥ पुत्रोत्पत्तौ जपः ॥

यशोदेवानां स्कंदे वैश्रुतं विष्णुमंदिरे ॥ मृतपुत्रो
न पुत्रो वा सुपुत्रस्सर्वथा लभेत् ॥ अमानिषाजपे
द्गे बउरुकन्या लभ्येद्यासुपुत्रं सर्वथा लभते ॥ पश्वा
स्यूपुतं विष्णुमंदिरे ॥ सपादलक्षजपेल्लक्षं विंध्या
लक्ष्मं शिवालये ॥ आयुष्यवंतं पुत्रं च भाग्यवंतं
प्रसूयते पुष्पं दृष्ट्वा तु यागर्भे नग्नपहीयाश्च योषि
ता ॥ विष्णुर्योनिं कल्पयतु इति त्वेतं योनिस्थं पतनो
जपेल्लक्षं ॥ व्यासः ॥ सुदर्शनमहामंत्रं शुचिर्भूत्वा समा
हिताः ॥ नित्यमष्टोत्तरशतं जपेत्सुखं लभेत्स्वर्गं ॥ श्री

Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

श्रीमार्तंडभैरवार्पमस्तु ॥ निजनाथनमः

" Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai."

मूळ प्रत पाहण्यासाठी संपर्क

इतिहासाचार्य वि.का. राजवाडे संशोधन मंडळ, धुळे
राजवाडे पथ, गल्ली नं. १, धुळे-४२४००१ (महाराष्ट्र)
दूरध्वनी क्रमांक (०२५६२) २३३८४८
Email ID : rajwademandaldhule@gmail.com